

Momentul apariției primei instituții de învățământ pe teritoriul actualei comune Bratovoști nu poate fi identificat cu precizie în timp.

Din când în când, apar circulare pornite de la domnitor sau de la mitropolit, care spun că învățământul primar este obligatoriu în toată provincia, în 1776, Alexandru Ipsilanti poruncise ca, până și în cele mai mici târguri, să existe dascăli de limba română și slavonă, încât copiii să primească o învățătură, cât de mică, și să nu fie cu totul neștiutori când vor ajunge oameni în toată firea — dar nu stim până la ce punct măsurile acestea au avut urmare, deoarece analfabetismul, în secolul al XIX-lea, este încă foarte răspândit.

Data fiind existența unei foarte puternice organizații bisericești în zonă, Bratovoștiul a fost mulți ani domeniul mănăstirii Hurez, cel mai probabil reprezentanții clerului au fost cei dinții dascăli ai copiilor. François Recordon, care călătorește în 1821 în Țările Române, ne confirmă că practica este destul de răspândită: *„Copiii [...] de la țară merg la niste școli ținute, cel mai adesea, în pridvorul bisericilor, de către popi [...] ne-am putea teme ca nu cumva acest biet popor să rămână, încă multă vreme de acum înainte, afundat în aceeași lipsă de învățătură, dacă nu am ști cât de multi inși cu putere și cu minte luminată se căznesc să răspîndească învățătura în aceste locuri. Îndemnat de acest nobil țel, au înființat la București o școală de învățământ mutual, și au de gând să facă la fel în toată țara.¹*

Metoda „lancastriană” de învățământ mutual pătrunsese întradevăr de câțva timp în Principate, adusă, mai întâi în Moldova, de Nicolae Rosetti-Rosnovanu, care călătorise în Apus. Rosetti, introdus în cercurile aristocratice de la Paris și Londra de către contele Capodistria, ministrul de externe al Rusiei și viitor prim-ministru al Greciei independente, pătrunsese, în mod curios, și în cercurile liberale, împrietenindu-se mai ales cu un fost iacobin, Jullien, fondator al publicației *Revue Encyclopedique*. În 1818, ajunge membru al „Societății pentru învățământul elementar” al cărui vajnic propagator va fi, nu numai în Moldova, dar și în Grecia, și chiar și în Rusia².

Școala lui Gheorghe Lazăr și Ion Heliade Rădulescu începe să-și arate roadele, preocupări pentru extinderea rețelei școlare apar tot mai multe în deceniul trei al secolului al XIX-lea, Eufrosin Poteca, Simion Marcovici, propun diverse proiecte de reorganizare a învățământului³.

¹ François Recordon - *Lettres sur la Valachie, ou observations sur ces provinces, écrites de 1815 à 1821, avec la relation des derniers evenements qui y ont eu lieu* — par F... R..., Paris, 1821.

² Neagu Djuvara - *Între Orient și Occident. Țările Române la începutul epocii moderne*, Ed. Humanitas, București, 2013, pag. 207-208

³ Nicolae Isar - *Ideologia generației de la 1821*, RdI, vol. 3, 1981, pag. 417-440

Abia în anul 1938 se pune în mod concret problema creării de școli satești . Printr-o adresă din 24 ianuarie 1938 a departamentului dinlăuntru al Principatului Țării Românești se dispune:

„ Acest departament văzând în proiectul al doilea pentru seminarii, protopopi și preoți, că la articolul al 8-lea se cuprinde ca în fiecare sat să se fie pe lângă preot și un cântăreț, carele va fi dator să învețe copiii satului carte și cântări, a cărui art. copriinderea negăsindu-se încă pusă în lucrare, s-au și dat îndată circularnice porunci către toate ocolurile județelor, ca potrivit cu glăsuirea pomenitului articol, prin înțelegere cu proprietarii moșiilor, să se pună în lucrare punctul regulamentului, înființându-se în toate satele școli pentru copiii satelor, urmîndu-se a lor învățătură numai la vreme de iarnă, adică de la 1 Noiembrie și până la sfârșitul lui Martie, ca în lunile celelalte să se îndeletnicească spre ajutorul părinților cu lucrarea pământului ”⁴.

În aceste condiții, în primul rând prin efortul și sârguința lui Petrache Poenaru, începe organizarea învățământului la sate, fiind și momentul în care se organizează oficial primele școli pe teritoriul actual al comunei Bratovoiești.

Nu dispunem de un act de înființare în niciunul dintrre cazuri, dar un recensământ al populației, al bisericilor și al slujitorilor acestora, făcut la numai câteva luni de la unirea Principatelor Române, atestă funcționarea școlilor.

În martie 1859 existau în satul Bratovoiești: 123 de bărbați, 124 femei, 120 de băieți și 138 de fete, așadar, 505 locuitori. Documentul precizează că exista o școală și un învățător, dar nu este indicat numărul elevilor și nici numele învățătorului⁵.

La Geormane (Bădoși) erau 70 de bărbați, 70 de femei, 134 de băieți și 126 de fete, exista o școală și un învățător, neștiindu-se numărul elevilor și numele învățătorului⁶.

La Georocu Mare recensământul atestă 123 de bărbați, 134 de femei, 142 băieți, 143 de fete, în sat funcționa o școală frecverntată de 35 de elevi, deservită de un învățător⁷.

În anul 1869 se înființează prima instituție școlară cu întreținerea comunei, într-un local din centrul satului Bratovoiești, clădire dispărută astăzi, care era bine utilată pentru aceea perioadă.

⁴ V. A. Urechia – *Istoria școalelor de la 1800-1864*, vol. II, București, 1892, pag. 1

⁵ *SJDAN*, *Fond Prefectura județului Dolj*, dos. 104/1859, f. 18

⁶ *Ibidem*

⁷ *Ibidem*

La 20 ianuarie 1875 un număr de 69 de locuitori ai satului Bratovoești se adresau revizorului școalelor din Dolj, solicitându-i organizarea școlii cu întreținerea statului și transferul învățătorului George Popescu, fiu al satului. Cu permisiunea cititorului, redam conținutul documentului, pentru farmecul și sensibilitatea de neegalat a unei cereri în care lipsa învățătorului este considerată „ne-norocire” și „înmulțirea întunericului”:

*„.....Facem cunoscut și aducem rugămintă Domnului Revizor Școlar al școalelor din județul Dolj ca să binevoiască a interveni asupra acestei **nenorocite** (lipsite de noroc n.n.) comune, care încă din anul 1870 se află în vacanță de învățător, a ne da și nouă învățător pe domnul George Popescu, cel care este confirmat de învățător cu ordinul D-lui Prefect nr. 13472 din august 1874 [.....] comuna noastră deși este întrunită cu comuna Georocu Mare, este compusă singură de peste 300 de familii și este foarte depărtată de comuna Georocu Mare, unde este școală și este cu neputință a merge copiii noștri de ambele sexe la aceea școală, mai cu seamă când este cursu școlii, acum în timpurile de iarnă și fiindcă noi avem local de școală foarte bine înzestrat cu mobilierul necesare.*

Vă rugăm Domnule Revizor binevoiți a face cele legale ca să ni se trimită și nouă acest tânăr învățător.

Căci din cauza lipsei de învățător din ce în ce se înmulțește întunericul în nenorocita noastră comună.

De apreciat ca să aveți și Dumneavoastră bunăvoința, prin mijloacele de care dispuneți, să faceți a risipi întunericul din comuna noastră, am subsemnatu acest act legalizându-l totodată și de primărie.....⁸.

Revizorul a respins se pare cererea motivând că nu poate înființa școli în cătune, așa cum reiese din memoriul adresat în același an de Ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice de către învățătorul George Popescu. El precizează că are domiciliul în cătunul Bratovoești, ai cărui locuitori sunt „doritori de școală”, după cum rezultă din actele obștii și există un local foarte bun de școală cu mobilier nou.

Pe verso, la cererea lui George Popescu, ministerul adaugă rezoluția din 4 februarie 1875: „, Ministerul nedispunând acum de fonduri nu poate satisface cererea locuitorilor cătunului Bratovoești de a înființa școală; cu toate acestea dacă comuna dispune de fonduri poate înființa școală și a numi pe învățătorul ce dorește a avea”⁹.

⁸ Arhivele Naționale București, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dos. 2752/1875, f.13 și verso

⁹ Ibidem

La 13 august 1875 noul revizor școlar din Dolj cerea, prin adresa nr. 181, înființarea de noi școli pe lângă cele 105 existente, respectiv încă 11 școli de băieți gradul II și 4 școli gradul I. Între acestea și o școală de gradul al II-lea în comuna Adunații de Geormane (Bratovoști), plasa Jiu¹⁰. Răspunsul ministrului: „fondurile bugetare nu permit înființarea altor școli”¹¹.

Abia în anul 1879, la doi ani după obținerea independenței, când noile realități economice presau societatea ca învățământul să furnizeze forță de muncă tot mai calificată, începe să funcționeze în Bratovoști prima școală cu întreținerea statului, dar și a comunei.

Localul dispunea de o singură sală de studiu de 30 m² și două camere în care locuia învățătorul.

Școala a funcționat în acest local până în anul 1903, când în timpul celui de al doilea mandat al ministrului Spiru Haret se construiește o nouă clădire în care funcționează astăzi Grădinița cu Program Normal Bratovoști. Noul spațiu de învățământ avea 2 săli de clasă (curs), o cancelarie, un hol, o magazie și o cantină. Aici învățau și copiii din satele Bădoși și Prunet (Adunați, Balta, Tabana), unde nu erau construite încă școli moderne.

¹⁰ *Idem*, dos. 2209/1873, f. 90

¹¹ *Ibidem*, f. 98

Vechiul local al școlii inaugurat în 1903

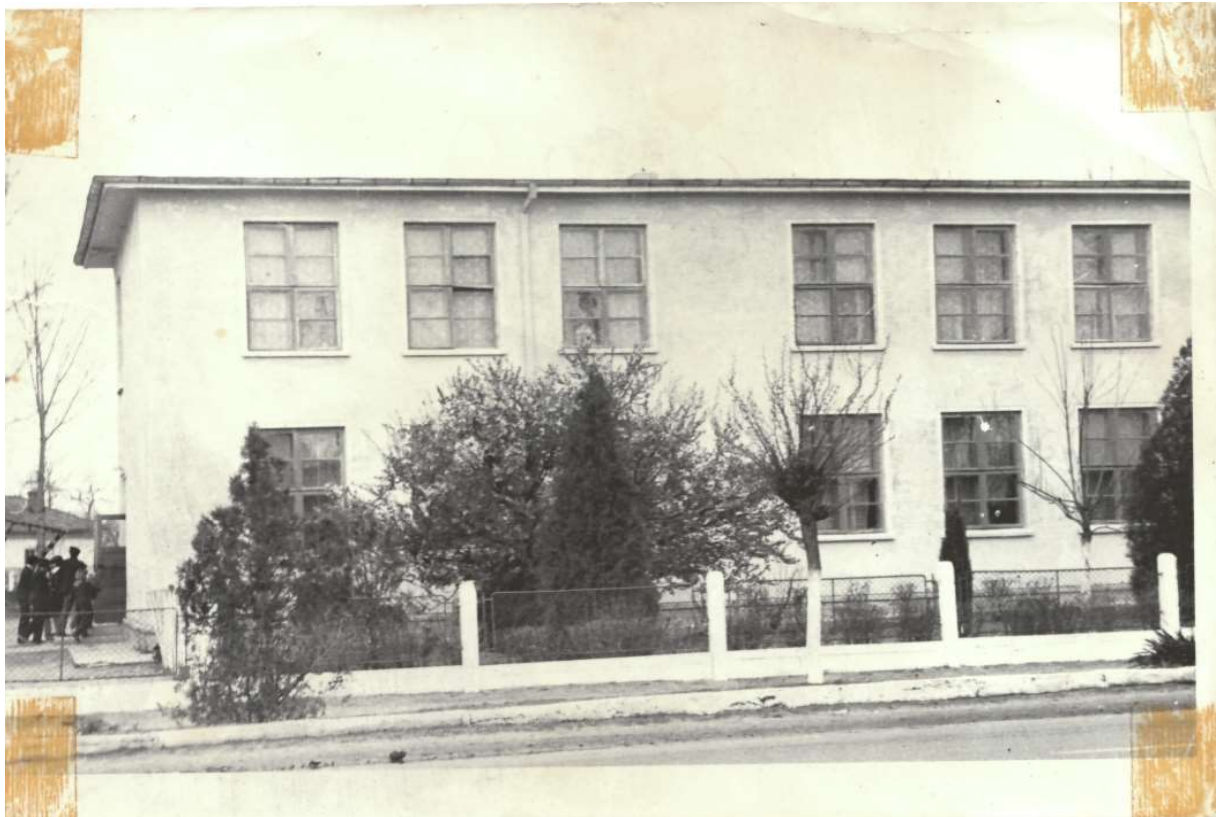
În anul Marii Uniri, 1918, luna august, primarul Stătie Marin, informa administrația plasei Secui, că școala este văruită și dezinfectată și cerea aprobare pentru începerea cursurilor deși în comuna erau raportate cazuri de tifos exantematic¹².

În 1925 sunt construite cele două școli primare în satele Adunații de Geormane(Prunet) și Bădoși, cu câte două săli de clasă și o cancelarie. Ambele școli au fost împroprietărite, conform legislației, cu 4 ha de teren agricol, ce se arenda prin licitație făcându-se venituri la buget.

La începutul anului școlar 1925-1926 au frecventat cursurile școlii din Bratovoești 169 de elevi, reprezentând 83% dintre copii de vârstă școlară, promovând 91,72 %.

Cursurile s-au ținut în localul construit în 1902-1903 până în anul 1965, când s-a dat în funcțiune actuala clădire a școlii gimnaziale, cu 8 săli de clasă, laborator, bibliotecă, secretariat și alte 2 birouri, director și contabilitate. Numărul cadrelor didactice a crescut constant.

¹² SJDAN , Fond Prefectura plasei Secui, dos. 2/1918, f. 157

Școala Gimnazială Bratovoiești în anul 1965